

Po petnajstih letih
Leta 1954 je bil na današnji dan podpisan londonski sporazum o tržaškem vprašanju

«Sklenev sporazuma med Italijo in Jugoslavijo o ureditvi in upravi bivšega tržaškega ozemlja, ki ga na kratko imenujemo londonski sporazum, v letu 1954, predstavlja enega največjih prispevkov k pomirjenju v svetu in smel primer reševanja mednarodnih problemov v korist miru in boljše sožitja med narodi.» Tako je zapisal ob začetku svojega članka prejšnji predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze pred petimi leti — ob deseti obletnici londonskega sporazuma. In res: kot dokaz velike mednarodne važnosti tega sporazuma lahko takoj omenimo, da je dve leti pozneje (1966) pri bruseljski univerzi s sredstvi «Carnegiejeve dotacije za mir» o tem sporazumu izšla v francosčini 640 strani debela knjiga izdajatelja pariskega profesorja pariske univerze J. B. Durosela, ki je lani prišel predavati tudi v Trst na vabilo francoskega veleposlanca v Rimu v okviru znanih prireditve ob 50-letnici konca prve svetovne vojne. Omenjena in tudi ostale ugotovitve, ki so bile zapisane pred desetimi leti v veliki meri držijo tudi danes, ko poteka petnajsto leto predvsem za nas tako važnega sporazuma, o katerem smo v našem dnevniku objavili doslej kar precej člankov.

Prav zaradi tega njih vsebine ne bi hoteli tudi tokrat ponovljati marveč tokrat rajši o pozarjamo bralce na prispevke, ki jih vsebuje anketa, katero iz osrednje slovenske (ljubljanske) revije ponatiskujemo že ves teden, saj verjetno ni zgolj slučaj, da jo je uredništvo začelo prav pred to petnajstletnico kot izrecno poudarja v svojem prispevku za leto akademiki Kušelj, član najvišje slovenske znanstvene ustanove, ki omenja pri tem tudi peto obletnico obstoja naše avtonomne dežele F. J. K. in pravi: «To sta razdobji, ki o pravici razmislijo o tem, kakšen je položaj naših rojakov onstran te meje, zlasti z gledišča zavarovanosti njihove narodnosti - kulturne integritete kot podlage njihove osebnostne celovitosti, vzete kot preplet neoviranega individualnega človeškega in nacionalnega skupinskega življenja.»

Nato ugotovi med drugimi že v začetku omenjenega članka vsebovano dejstvo, da se to «varstvo po eni strani dejansko reducira na določbe posebnega statuta (1954), veljavnega le za Tržaško ozemlje in na zakon za šole s slovenskim učnim jezikom na Tržaškem in Gorškem (1961).»

Ne bomo v tem članku ponavljali misli iz ankete, ki se seveda ne omejuje zgolj na vprašanje izvajanja posebnega statuta londonskega memoranduma, temveč na vso našo narodno skupnost v Italiji, kar mora biti nujno predmet tudi našega članka ob tej obletnici. Pač pa se nam zdi važno poudariti, da je v vseh pri-spevitkih ankete poudarjen še vedno nezadovoljiv položaj Slovencev v Italiji; poleg tega pa v anketi vsi iščejo za tak položaj vzroke in predlagajo ukrepe za njegovo izboljšanje.

Ugotovitvam citiranega članka in onim iz ankete pa moramo danes vnovič dodati in spomniti vso javnost, zlasti pa odgovorne oblasti — od najnižjih do najvišjih — na vse tiste svečane izjave o izvajanju republiške ustave, deželne-ga statuta in mednarodnih obveznosti (predvsem posebnega statuta memoranduma) ter v tej zvezi zlasti na še tolikokrat omenjena skupna sporodila o beograjskih in rimskih razgovorih predsednikov rimske in beograjske vlade pred štirimi leti in pred enim letom, zlasti pa na letošnjo izjavo našega deželnega predsednika, ki je nazdravljajoč predsedniku vlade SR Slovenije med drugim dejal, da je treba pripadnikom slovenske manjšine zagotoviti poleg absolutne enakopravnosti tudi tiste posebne oblike zaštite, ki lahko zagotovijo posebne et-

Drugi del obiska italijanskega predsednika v Jugoslaviji
Po kratkem obisku hrvatske prestolnice predsednik Saragat došel v Slovenijo

Prizor iz uradnih italijansko-jugoslovanskih razgovorov v Beogradu: na krajini levi strani je predsednik Tito, na desni predsednik Saragat

TISKOVNA KONFERENCA V PROSTORIH OBČINSKE SKUPŠČINE V KRANJU

Tito o italijansko jugoslovanskih odnosih

Predsednik SFRJ je obravnaval tudi številne mednarodne probleme - «Ne strinjam se z besedo 'manjšine', ker je žaljiva; mi govorimo o narodnostnih skupnostih» Jugoslovanski predsednik bo verjetno že prihodnjo pomlad uradno obiskal Italijo

(Od našega posebnega dopisnika) KRANJ, 4. — Predsednik Tito je priredil danes ob 17. uri v prostorih občinske skupščine v Kranju tiskovno konferenco za predstavnike italijanskega, inozemskega in jugoslovanskega tiska ter radiotelevizijske, katere se je udeležilo okoli 150 časnika. Odgovoril jim je na vprašanja, ki zadevajo italijansko-jugoslovanske odnose, večstranske odnose Jugoslavije, stališča do aktivne koeksistence in do gospodarskega vprašanja, ki zadevajo gospodarsko sodelovanje med obema državama in mednarodno gospodarsko sodelovanje itd.

Predsednik Tito, ki ga je spremljal državni tajnik za zunanje zadeve Tepavac, je uvodoma na kratko obrazložil osnovne smernice jugoslovanske politike, potem pa je na vprašanje, kakšna so stališča Italije in Jugoslavije do posameznih vprašanj, odgovoril, da so ta stališča čestokrat ena-

ka. «Če pa so bila različna, smo povedali, da razumemo posamezne pakte in njihove posledice.» Kar zadeva občutljiva vprašanja Vietnam in Sredozemlja, sta stališči bolj ali manj isti, razlike so le v postopku, kako doseči evropsko varnost. Jugoslavija meni, da se bo z izboljšanjem odnosov v Evropi pokazalo, da je orožje odveč. Italija pa sodi, da je najprej potrebno doseči razorožitev in šele na osnovi tega evropsko varnost.

Na vprašanje o sklicanju konference o evropski varnosti je Tito navedel zahodno in vzhodno stališče, ki pa obe težita k istemu cilju. Jugoslovanski stališče se nagiblje v prid originalnemu, se pravi budimpeštanskemu predlogu.

Na vprašanje, kje sta si stališči Italije in Jugoslavije v vprašanju Vietnam enaki in kje sta si različni, je Tito odgovoril, da o tem niso podrobneje govorili, da pa

Topel sprejem Ljubljancanov - Za časa njegovega bivanja v Sloveniji bo predsednikova rezidenca na Bledu Obisk zagrebske tovarne «Rade Končar» in delavskega vseučilišča Moša Pijade - Pozdrav J. Blaževića

(Od našega dopisnika) LJUBLJANA, 4. — Predsednik italijanske republike Giuseppe Saragat je po obisku Zagreba prišel danes tople pozdravljen od številnih zastopnikov republike Slovenije in številnih ljubljancanov v Ljubljano, odkoder je odpotoval na Bled, kjer bo za časa bivanja v Sloveniji njegova rezidenca.

Med bivanjem v Zagrebu, kamor je predsednik Saragat prispel danes jutraj, je bil predsednik italijanske republike deležen najtoplejših izrazov, tako najvišjih zastopnikov Hrvatske, kot prebivalstva glavnega mesta hrvatske republike, ki so predsednika ob prihodu, med obiskom mesta in pri odhodu iz Zagreba tople pozdravili.

Neposredno po prihodu v Zagreb je po kratkem zadržanju v svoji rezidenzi v Gornjem Gradu predsednik Saragat v spremstvu predsednika sabora Hrvatske Jakova Blaževića obiskal najprej eno najuglednejših hrvaških tovarn, «Rade Končar», ki tesno sodeluje z italijanskimi tovarnami, zatem po delavsko vseučilišče Moša Pijade. Po ogledu nekaterih obratov «Rade Končar» je predsednik Saragat izrazil veliko priznanje delovnemu kolektivu za uspešne dosežke in pri tem dejal, da v Ljubljani stremi za tem, da bo

osnova sodelovanja z Jugoslavijo proizvodno delo, ker je to tudi eden od bistvenih pogojev za mi-ren razvoj in napredek Italije in Jugoslavije sta v tem pogledu na dobri poti, pokopali sta preteklost in nudili primer vsem državam Evrope in morebiti tudi drugim celinam, kakšni odnosi naj vladajo med civiliziranimi državami, ki svoja vprašanja rešujejo za mizo in po končanih razgovorih nadaljujejo z naporom za krepitev miru na svetu, je poudaril Saragat. Po ogledu mesta je bil predsednik Saragat na kosilu, ki ga je njemu v čast priredil predsednik sabora Hrvatske Jakov Blažević. Blažević je potem, ko je poudaril, da se odnosi med Italijo in Jugoslavijo vedno poglabljajo, ugotovil, da Saragat spada med tiste državnike, ki v sedanjosti drzno gledajo naprej v boljše bodočnost in pri tem spominja na besede prijateljskega in dobrega sosedstva, ki jih je predsednik Saragat izrekel ob svojem zadnjem obisku v Trstu. Blažević je v svoji zdravici omenil obisk predsednika Saragata v Jugoslaviji kot potrdilo in zanesljiv znak odločnosti obeh držav, da vztrajata na plemeniti poti razvoja in poglabljanja plodnega in obojestranskega koristnega sodelovanja in v svojem sodelovanju postajata dejavni varnost v tem delu Evrope in Sredozemlja in istočasno aktualen konstruktivni primer enakopravnega sodelovanja med evropskimi državami z različnimi družbenimi sistemi. Blažević je poudaril, da Jugoslavija posebno cenil misel Saragata, da ni vojna, temveč mir prirodno stanje človeštva, da ni rušitev, temveč gradnje njegovo osnovno plemenito strem-ljenje. V naši skupni preteklosti, v ste, gospod predsednik, ne enkrat pokazali, da je dovolj naukov in primerov, na katerih se lahko gradi bodočnost, je izjavil Blažević.

V odgovoru na zdravico je Saragat ugotovil, da so v trdnih osnovah med Italijo in Hrvasko številni dokazi v zgodovini kulture in znanosti obeh narodov in pri tem omenil Hrvata Rudjera Boskovića, ki je bil eden od pobudnikov ustanovitve velikega astronomskega observatorija v Breri in spomnil na dogodek italijanskega preporoda, s katerim so povezana imena številnih Hrvatov. Potem, ko je ugotovil, da ti odnosi kažejo na stalno smer sodelovanja, je italijanski predsednik na koncu svoje zdravice izrazil prepričanje, da bo sosedstvo Hrvatov in Italijanov in obstoj v republiki Hrvatski italijanske etnične skupine tudi v bodoče ojačeval napore, da se najdejo dobre možnosti za skupno plodno delovanje.

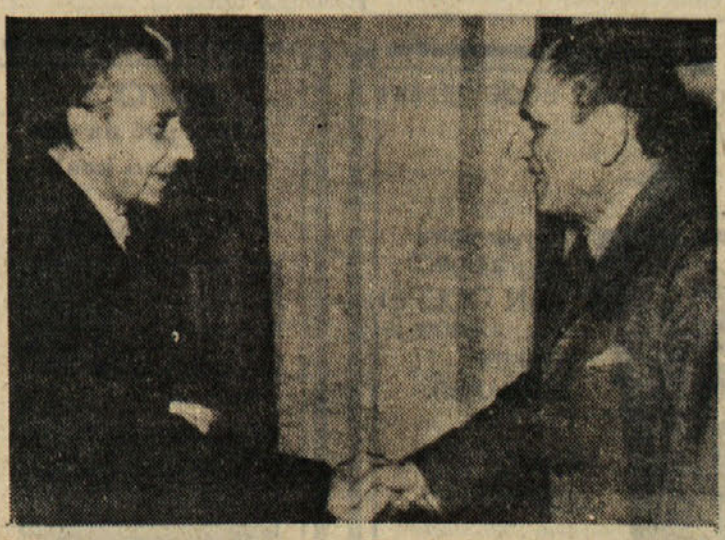
Stavke v Italiji

RIM, 4. — Sindikalne organizacije pristaniških delavcev (CG IL, CISL in UIL) so proglasile 24-urno stavko uslužbencev vseh pristaniških ustanov, ki bo trajala od prve delovne izmene 10. oktobra. V sporočilu, ki so ga danes objavile sindikalne organizacije, je rečeno, da ministrstvo za trgovinsko pomorjaro zavlačuje pogajanja za sestavo stalnih pristaniških osebja pristaniških ustanov v Trstu, Anconu, Civitavecchii, Neaplju in drugih pristaniščih. Poleg tega sindikati zahtevajo skrajšanje delovnega časa na 40 ur tedensko.

7. oktobra pa bodo stavkali železniški strojniki Autonomnega sindikata italijanskih železničarjev. Tudi vodilni funkcionarji državne uprave so začeli sindikalno akcijo. Ti zahtevajo čimprejšnjo uveljavitev sklenjenega sporazuma preteklega julija in grozijo s ponovno stavko, če vlada ne bo spoštovala svojih obveznosti.

Minister za delo Donat Cattin je večeraj sprejel tajništvo sindikata zdravnikov socialno-zavarovalnih ustanov, ki zahtevajo uresničitev reforme zdravstva.

A. Martin nov veleposlanik ZDA v Italiji WASHINGTON, 4. — Graham A. Martin je bil imenovan za novega veleposlanika ZDA v Italiji. Nadomestil bo Gardnerja Aickleyja, ki je že zapustil italijansko prestolnico. Martin ima 57 let in je bil veleposlanik ZDA na Tajskem od leta 1963 do 1967.

Italijanski zunanji minister Aldo Moro in jugoslovanski državni sekretar za zunanje zadeve Mirko Tepavac si podajata roko pred začetkom uradnih razgovorov

zitivno razvijati. Po dosedanjih ocenah se bo dejanski narodni dohodek povečal za 6,8 odstotka v primerjavi z lanskim letom. Po tem ko je poudaril važnost izvoza italijanskega industrijskega blaga in kmetijskih pridelkov, ki se letos nadaljuje v še večjem obsegu kot prejšnja leta, je predsednik vlade dejal, da predstavlja izvoz osnovno postavko pri ravnotežju bilance s tujino. Še posebno je omenil trdnost cen v italijanski proizvodnji, kar omogoča, da so cene proizvodov izredno kompetitivne na mednarodnem trgu.

Nato je predsednik vlade opozoril na nekatere pojave povisane cen na drobno, nakar je prešel na vprašanje delavske zaposlitve. Poudaril je, da je vprašanje zaposlitve ena najhujših točk današnjega italijanskega sistema. Z zadovoljstvom je ugotovil, da se je sicer povečalo

število zaposlenih v industriji, hkrati pa je obžaloval, da ni mogoče zavreči bog delavcev z zemlje in poskrbeti delo vedno večjemu številu brezposelnih žensk. Predstavniki vlade je nato poudarili, da današnji italijanski sistem ni v stanju zaposlitve odvečne delovne sile na kmetih, niti ne vseh mladih delovnih moči, ki se sproti pojavljajo na delovnem trgu.

Rumor je opozoril tudi na nekatere pomanjkljivosti v gospodarstvu, zlasti na gradbenem področju, kjer se na trgu ugotavlja vedno večja pomanjka sredstev za luksuznih stanovanj, hkrati pa pomanjkuje ljudskih in ekonomskih stanovanj za delavce. Glede stanovanjskega vprašanja je poudaril Rumor, da vlada sprejela nekatere ukrepe in je za kon o stanovanjih in stanarstvih

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje na 2. strani)

OB SKORAJSNJEM ODKRITJU SPOMENIKA PADLIM

Dragocen prispevek Doberdoba v narodnoosvobodilnem boju

Pogovor s Francem Gergoletom (Bežkom) in Emilom Jarcem o nastanku Osvobodilne fronte v vasi, ki je zasejala seme splošnega boja za narodno osvoboditev in družbeni napredek na Krasu - Nepozaben junak Angel Černic

Angel Černic

«Vsaka ped svobode, ki si jo pribori ljudstvo, je korak naprej v kulturi.»

Ivan Cankar

Prihodnjega pomlad, čez dobre ga pol leta, bo poteklo 25 let, odkar je na Doberdobski planoti zapaljala zastava svobode ter o znanila Krasčevcem, da je pokopana doba fašističnega nasilja in raznarodovanja ter da je treba zavahati rokave in nadoknaditi zamujeno: preko kulture razviti našo narodno zavest.

Skoraj v istem času, ko je zarja svobode ozarjala krasno pokrajino, pa je v palmanovski ječi v mukah zaradi trpinčenja umrl pod nemškimi svincem Angel Černic iz Doberdoba.

Černic bi moral biti heroj, toliko je storil v narodnoosvobodilni borbi — mi je prejšnji dan pravi Franc Gergolet, pokojnikov sovaščan in sodelavec iz partizanskih let. Emil Jarc, ki je bil z Gergoletom v narodnoosvobodilnem odboru, mi je prav tako opisal vrsto dogodkov iz Černicovega partizanskega dela, ki ga uvrščajo med najpomembnejše terence, ki so delovali na tem področju.

Černic je bil v okrajni gospodarski komisiji za Trzin v Furlanijo ter skrbel za zbiranje in prevoz materiala k partizanom. Oskrbel sem mu ponarejeno dovolilnico, ki so jih izdajali Nemci, da je lahko prišel v ladjedelnico, kjer je od delavskega odbora prevzel material ter ga pripeljal do Doberdoba, od koder smo ga potem pošiljali naprej. Kadar koli se je vračal z Laškega, je pripeljal s seboj avtomobil ali

voz blaga. Nemci so ga aretirali, pa jim je pri Selcah ušel. Delj časa se je skrivaj pri Doberdobskem jezuru ter je s ponarejenimi dokumenti zahajal v ladjedelnico in v druge kraje Furlanije, dokler ga niso nekje pri Arisu ponovno aretirali. Tokrat je bilo vse zaman. Sled za njim se izgublja v Palmanovi... Kaj vsega ni storil za gibanje. Njegovo junštvo je bilo brez primere. Vaščani vedo povedati, da se je nekega dne pripeljal v Doberdob z avtomobilom poveljnika SS v ladjedelnici; partizanska vojska je takrat že rabila tudi motorizirana sredstva.

Doberdob in z njim vsa Doberdobska planota se je izredno naglo vključil v narodnoosvobodilno gibanje slovenskega naroda. Pred Osvobodilne fronte, ki je svojo odbore razpredla tudi do teh skrajnih robov slovenskega ozemlja, se je gradila ljudska oblast, ki je prevzemala nase pomembne odgovornosti ter bila izreden pomočnik vojskujočim se partizanskim odredom. Doberdobska planota je tako že razmeroma hitro postala svobodna zemlja našega človeka. Domačini so pokazali izredno enotnost v podporo partizanskega pokreta ter med njimi sploh ni bilo takšnih, ki bi se z izdajstvom spozabili nad lastnim narodom in njegovim osvobodilnim pokretom.

Prvi odbor Osvobodilne fronte, ki so ga ustanovili v Doberdobu jeseni leta 1942, so sestavljali predsednik Anton Mihelj, vojaški referent Franc Gergolet, ekonom Emil Jarc, Jozef Vižintin in Jozef Frandolič.

«Tako se spominjam, kot bi bilo danes — mi je rekel Franc Gergolet. Krompir so pobirali, mi pa smo se zbrali na zgornjem koncu vasi ter se sestali z Maksom iz Skrbine, ki je prišel k nam z direktivami, da se morajo posamezne skupine v vasi združiti.»

V vasi so že od začetka vojne dalje delovale trojke, ki se med seboj niso poznale, pač pa so se poznali načelniki skupin.

«Prvi stiki med Doberdobom in delavskim gibanjem v ladjedelnici v Trzinu — mi je dejal Emil Jarc — so se začeli že pred vojno, vendar so dobili konkretno obliko po letu 1941. V tem letu je prišlo v Dolo do sestanka, na katerem je bil z menoj tudi Mihelj ter smo se dogovorili, da povabimo tudi mladino. Blaž

Marušič iz Opatjega sela, ki je pozneje postal narodni heroj, nas je seznanil z razmerami. Poudarjal je nujnost povezave z italijanskimi tovariši, zlasti delavci iz ladjedelnice.»

Za nastanek partizanskega gibanja je bil nadalje pomemben tovariš «Matevž», s katerim sta se Franc Gergolet in Jozef Černic sestala decembra leta 1941. Izročil jima je literaturo ter ju pozval, naj med Slovenci in Furlani zbirata sredstva za OF.

Prvi odbor OF v Doberdobu je opravil pomembno politično in tudi materialno delo. Zasejal je seme upora ter zbral ali posredoval partizanskemu gibanju pomembne količine blaga in hrane. Ker pa še ni imel dovolj izkušenj in je sovražniku uspelo na tem področju vrnil v vrste terencev osvobodila, so fašisti pozarili doberdobske in še nekatere druge odbornike OF po vseh na Spodnjem Krasu. Sprva so jim namenili soditi pred posebnim sodiščem v Rimu, pozneje pa so jih sodili pred vojaškimi. Prišli so na svobodo 18. oktobra leta 1943, po razpadu fašistične Italije.

Ko se je v letu 1944 partizansko gibanje razširilo in so se mu priključevali vedno novi ljudje, je šel tudi Gergolet Franc, ki mu po domače rečejo Bežek, v Sveto na Krasu, da bi ga mobilizirali. «Doktor Daneu, ki me je takrat pregledal, mi je odsvetoval, da bi nosil puško: Nisi za partizane, pojdi na teren, kjer si bil doslej. In tako sem skupno z drugimi tovariši iz Doberdoba nadaljeval aktivistično dejavnost.»

V tem času je vas postala prava partizanska republika ter je napravila za gibanje toliko kot makotera. Emil Jarc mi je povedal, da so takoj po prihodu iz zapora leta 1943 ustanovili celico Komunistične partije Slovenije ter je on postal njen prvi tajnik. «Naša naloga je bila ustanoviti organizacijo ter skrbeti za njihovo delovanje. Imeli smo močno OF, žensko, mladinsko organizacijo itd. Bil sem prvi predsednik Osvobodilne fronte, na volitvah v letu 1944 pa so izvolili Jozefa Collo. Izgledali smo ljudsko oblast ter izvolili tri odposlance (mene, Gergoleta in Alojza Jelena) v okrajno skupščino v Komunju. Ko je šel Emil Jarc na okraj v Komunjo za okrajnega blaginika in okrajnega tehničarja (tehnik se je imenoval partizanski tisk), je postal tajnik komunistične celice Franc Gergolet. Čeprav je bil Doberdob svobodna, pa se je v vasi dejavnost vršila v najgloblji ilegali, zakaj nihče ni želel, da bi se ponovno slabše izkušnje s prvimi odbori OF — in se zato tudi niso ponovile, čeprav sovražnik ni miroval in je v znak represalij požgal celo vrsto hiš in ubil v neki kleti v vasi sedem terencev.

«Nekega dne so prišli Nemci v vasi — nadaljuje Emil Jarc svoje pripovedovanje. Nisem imel cigarete, pa sem se napotil k tovarišu ponje. Na vogalu sem srečal Jelko Lakovičev, mladnik, ki je bila povezana v naši organizaciji. Ne hodite domov, mi je rekla, ker vas iščejo Nemci. Mladinka me je tudi drugič rešila, ko so Nemci ponovno prišli po me. Skril sem se v bližini vasi in trpel, ko sem slišal streljanje. Bal sem se za domače. Pozneje sem izvedel, da so okupatorji streljali na kolesi.»

Izredno zanimiva je bila vloga Doberdoba v dobavljanju materiala partizanskemu gibanju. Zaradi zemljepisne lege na meji med Furlansko nižino in kraskim zaledjem, je bila vas skorajda obvezna prehodna postojanka.

«Kdor ni videl, ne bi mogel verjeti, kaj vse je šlo skozi našo vas,» mi je rekel tovariš Bežek, ko sem ga prejšnji dan povprašal, naj mi o teh stvareh kaj pove. Imeli smo legitimacijo devetega korpusa narodnoosvobodilne vojske ter smo z njo lahko prišli v ladjedelnico, kjer je bila izredno močna ilegala organizacija. Iz vasi smo odhajali s praznimi vozi, vračali pa smo se z naloženimi. Pripeljali smo cele vozove sodov olja, soli iz Adrije, bencina, oblačil. Iz CRDA smo prinesli dva čolna, da so se partizani lahko prevažali čez Vipavo. Nekega dne smo pripeljali poln voz čevljev. V partizanski organizaciji niso bili povezani samo delavci in uradniki, ampak tudi najvišji predstavniki ladjedelnice. Nekega dne sem pripeljal v vas ciklostil za partizansko tehniko in pisalne stroje, ki so nam jih dali v Trzinu. Material smo preložili na tovrnjake, ali pa smo ga z vozi odpravili dalje. Povedati moram, da so nam pri tem delu bile v veliko pomoč ženske in dekleta. Dekleta so strážile okoli vasi, da bi nas Nemci ne presenetili.»

Pri teh akcijah je imel tovariš Angel Černic glavno besedo ter je bil v tesni povezavi z Viktorjem Volkom, ki je bil komandant okrajne gospodarske komisije. «Nikoli nisem pomabil — je dejal Gergolet — kako smo na tisti glav živine iz Fossilona spravljali k partizanom, pa mule iz kraja Isola Morosini, ki so šle krasno vas za vojsko. Ne bi bilo prav, če ne bi omenil tudi velikega doprinosa samega Doberdoba. Dekleta in žene so pletle nogavice in jopice za partizane. Vas je prispevala 80 koles, pa zlato in živino: za praznike smo pošiljali v hribe pakete, dajali

Franc Gergolet

vojno, vendar so dobili konkretno obliko po letu 1941. V tem letu je prišlo v Dolo do sestanka, na katerem je bil z menoj tudi Mihelj ter smo se dogovorili, da povabimo tudi mladino. Blaž

Porušena in požgana hiša v Doberdobu, ki so jo Nemci uničili januarja 1944. Takih žalostnih priči nacističnega nasilja je bilo v vasi še veliko, vendar so jih vaščani popravili.

smo denar. Pozneje, ko so Nemci prišli v vas, se vsa ta dejavnost ni prekinila, ampak se je še okrepila, zakaj domačini, ki so ostali v vasi, so imeli v partizanih izredno veliko svojcev in so se zato čutili globoko navezane na to gibanje. Pomagali so mu, ker so s tem pomagali tudi svojim, ki so se v hribih borili za svobodo in boljše čase.»

Ko danes pregledujemo ogromen doprinos te majhne slovenske vasi v narodnoosvobodilni borbi primorskega ljudstva za svojo

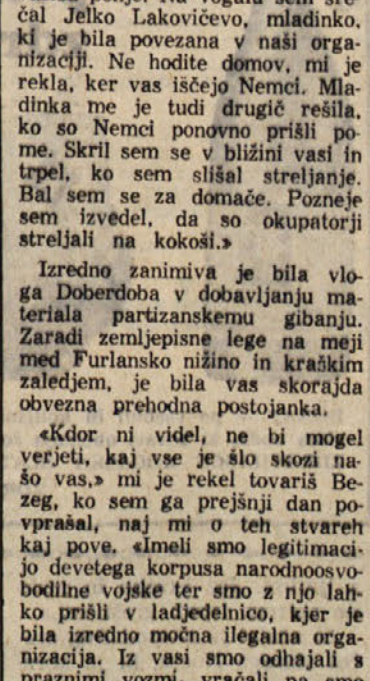
problematiko, takrat vidimo, da žalost še vedno ni zginila z obrazov. Navdaja pa nas ta plemenita žrtev tudi s ponosom, ker izpričuje globoko vero v pravično stvar slovenskega delovnega človeka, vero, na kateri se tudi sedaj razvija naše narodnoosvobodilno in politično delovanje tako v tej, kot v vseh vaseh, kjer živijo pripadniki slovenske narodne skupnosti v Italiji.

Ko bo doberdobsko prebivalstvo prihodnje dni odkrilo spomenik padlim v narodnoosvobodilni borbi se bo spomnilo vseh znanih in nezanih ljudi, ki so na najrazličnejše načine dajali vsebino herojski borbi maleda in ogroženega naroda za svojo svobodo in napredek, ki je bila tako silna in plemenita, da je pritegnila tudi protifašistične in demokratične italijanske delovne množice, katere so v tej borbi videle uresničevanje svojih idealov.

Seme, ki so ga v trda kraska tla zasejali prvi aktivisti Osvobodilne fronte, je obrodilo sad: narodno osvobodilno izpod fašizma, pravico govoriti v svojem jeziku ter živeti v skladu z našo vestjo in narodno tradicijo. Nastale so nove razmere, v katerih je moč nadaljevati našo borbo za popolno priznanje naših pravic. Izbojevali jih bomo na takšni široki fronti, kakršno smo proti sovražniku na široki in vseljudski fronti enotno bojevali vsi Slovenci v času narodnoosvobodilnega boja. Takrat smo si izbrili čut za odgovornost in prišli do spoznanja, da je narod nepremagljiv, kadar brani svoje. Naj bo to spoznanje vedno prisotno v naši akciji.

VEDRAZ VESEL

KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. šivanka, 5. delavec v stoličari, 12. službenik, 14. vrsta zvezde, 15. pojem iz višje matematike, 17. grški bog divjega lovstvarstva, 18. igralna karta, 19. rimski bog ljubezni, 20. angleški državnik, prvi minister kralja Jurija III. (William, 1759 - 1806), 21. rdečkast planet, 24. eden od prvotov, 27. oblasta balcerija, 28. nemški pisatelj (Wolfgang, 1831 - 1910), 30. junak Vergovlove «Eneide», 32. medmet, 33. konflikt, nesporazum, 34. pokrajina na polotoku Halkidiki, 40. spreminjatelj drugaj, 50. severni jelen, 52. avtomobilska oznaka Libanona, 53. dvojica, 54. oblast, ki je ne omejujejo nobeni zakoni, 57. pokrajina, ki si jo delijo SZ, Turcija in Iran, 59. vrsta projekcije, 60. star predmet umetniške vrednosti 61. možev ali ženin oče.

NAVPIČNO: 1. muslimanska vera, 2. slobodni spisak tujih, manj razbljenih besed, 3. lužnina, 4. turški vetnik, 5. slovenski slikar (Franjo, 1866 - 1930), 6. marijanska tovarna avtomobilov, 7. španski spornik, 8. rudar, 9. poveljni pesnik, 10. lepilo za filme, toplo za lake, 11. stn srbske

Ivan Jelen kaže kraj, kjer so Nemci mučili in potem ustrelili sedem vaščanov. Hišo so pozneje minirali, tako da so ruševine pokopale pod seboj vseh sedem trupel.

61. možev ali ženin oče.

NAVPIČNO: L. A (Ired) N (obei)

HOROSKOP

Veljaven od 5. oktobra do 11. oktobra 1969

OVEN (od 21. 3. do 20. 4.) V čustvenih zadevah bo prišlo do lažjih sporov zaradi različnih mnenj. Z ljubeznijo in vestnostjo pa boste to spore premostili. Na delu morate biti potrpežljivi in čakati na ugodni trenutek. Koristen konec tedna. Zdraviti se morate zaradi neke lažje bolezni.

BIK (od 21. 4. do 20. 5.) Mesec in Venera zagotavlja popolno harmonijo v utrjenih zvezah. Položaj je nekoliko bolj zapleten v novih ljubezenskih odnosih. V zvezi z delom ali poslovnim življenjem boste dosegli sporazum, ki bo odpravil vašo krizo. Pazite se pred prevelikimi vremenskimi spremembami.

DVOJČKA (od 21. 5. do 22. 6.) Zaupajte prijateljski osebi, ki vam bo pomagala s svojo veliko izkušnostjo, da poravnate spor z osebo, ki jo imate radi. Tudi nekaj psihologije ne bo škodovalo. Na delu morate biti bolj stvarni, sicer boste utrpeli škodo. Imeli boste lažje uredne motive.

RAK (od 22. 6. do 22. 7.) Glede čustvenih zadev ne smete verjeti raznim govoricam, ljudem namreč ugaja opravljanje. Prejeli boste prijetno pismo. Vaši predstojniki vam bodo natančno obrazložili, kaj morate ta teden storiti v službi. Priporočamo vam, da si odpočijete živce.

LEV (od 23. 7. do 22. 8.) Ne bodite preveč impulzivni, da ne boste povzročili prevelikih zapletov v čustvenih zadevah. Starejša oseba vam bo lahko svetovala najboljše pot. Imeli boste mnogo opravka s pogajanjem za sklenitev neke kupčije. Jejte manj in gibajte se več v naravi.

DEVICA (od 23. 8. do 22. 9.) Glede čustvenih zadev boste iskali najboljšo pot in jo boste tudi našli. Imeli boste prijeten obisk. Z intuicijo boste lahko pojasnili marsikaj. Na delu se morate lotiti neke zadeve zelo kritično, a vendarle vedro. Jemljite vitamine C in D, da okrepite oslajeni organizem.

TEHNIKA (od 23. 9. do 23. 10.) V srčnih zadevah boste imeli mnogo uspeha. Imeli boste tudi priliko, da pojasnite neko čustveno skrivnost, s katero ste se dolgo ukvarjali. Neki prijatelj vam bo pojasnil, kaj morate storiti v službi, da boste imeli uspeh. Zaradi prezahtevnosti boste utrujeni.

SKORPIJON (od 24. 10. do 22. 11.) Izogibajte se ljubezenski sumnosti kakor tudi brezbrzičnosti, le tako si boste zagotovili mirno in zadovoljno življenje. Na delu boste prišli v spor z nekom, vendar se bo stvar s časom docela poravnala. Masazja hrba vam bo zelo dobro delala. Tudi odpočiti se morate.

STRELEC (od 23. 11. do 20. 12.) V čustvenih zadevah boste precej osamljeni, vendar se ne smete pritoževati, kajti tako se boste bolj globlji vase in končno našli pravo pot. Na delu boste imeli obilo zadoščanja, ker se bo vse pojasnilo. Po kosilu se odpočijte.

KOZOROG (od 21. 12. do 20. 1.) V ljubezenskem življenju boste nekaj odkrili, kar vas bo oporečilo in motilo. Toda ohranite mirnost in bodite zelo taktični. Na delu se morate rešiti nekih vezí, kakor pojde vse kakor po maslu. Priporočamo vam uživanje okrepčila. Tudi počitek je potreben.

VODNAR (od 21. 1. do 19. 2.) Neka oseba bo hinila ljubezen do vas in pazite, da se ne ujamete v past. Kar snete vam bo postalo vse jasno in boste zadovoljni, da ste bili previdni. Imeli boste poslovni sestanek, ki vam bo prinesel mnogo koristi. Trpeli boste zaradi živčnih motenj.

RIBI (od 20. 2. do 20. 3.) Vaš pesimizem sploh ni upravičen, kajti oseba ki vas zanima, vas ima zelo rada in vam popolnoma zaupa. Na delu morate navezati boljše stike s sodelavci. Neka oseba vam bo dala zelo koristne svete. Imeli boste slab krvni obtok. Priporočamo vam mlečne kopeli.

ŠPORT ŠPORT ŠPORT

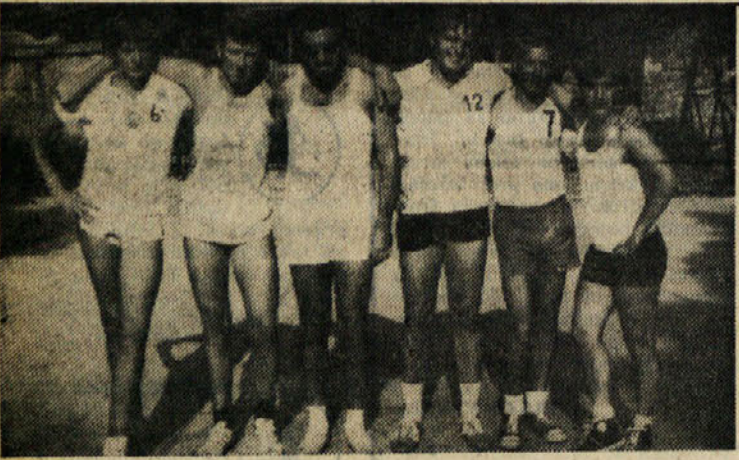
Košarkarji rojanskega Doma so glavni favoriti za končna zmago

V Poletovi ekipi je več dobrih igralcev

Glavna stebra Brega sta brata Hrvatlić (prvi in peti z leve)

Sokol ima v svoji peterki poštvalne igralce

Gledalci z navdušenjem spremljajo potek posameznih tekem SSI in na vse grlo navijajo za harve kluba, ki jim je največ pri srcu. Tako je bilo med finalno odbojkarstvo tekmo Polet - Kras.

ROART BRADFORD • Zamorski gospod Bog in gospodje Izraelci

Humor ameriških črncev

4. In šel je naprej po cesti in že zagledal ob jarku nekoliko paglavcev, klečečih v krogu na tleh.

«To je že bolje,» si je mislil Gospod. «Tukaj se mi zdi, da so ljudje že opustili pregrehe in molijo. Poslušaj bom, kaj mislijo.»

In je poslušal. Hipoma silši, kako eden izmed paglavcev vpije: «Priidi, sestica! Bum! Pet na pet! Tudi do bro! Tega nobeden izmed nas ne pretumfne.» Paglavci so kockali!

Zdaj je gospod Bog rajši zapri oči in šel dalje: «Sedaj grem pa kar naravnost k materi tega dečka in ji vse povem. Kockati v nedeljo!»

In Gospod je šel k hiši, kjer je bil ta deček doma, in je potkal na vrata.

«Kdo, je?» je vprašal znatraj moški glas.

«Ni važno, kdo je tukaj,» je rekel Gospod. «Odprli!»

«Ali imate morda tiralo?» je rekel on znatraj. «Brez tiralice ali vsaj hejbiskorpasa vas ne pustim noter.» (S hejbiskorpasom je mislil habas corpus.)

«Well,» je dejal gospod Bog, «recite samo gospe Ruckerjevi, naj pride pred vrata, moram ji povedati, da se njen sin tamle v jarku kocka, in celo v nedeljo.»

«Gospa Ruckerjeva ni več tukaj,» je odgovoril mož, «včeraj je pobežala z nekim žvečnim črncem.»

PLAVANJE VESTI IZ ZDA

Velikanska zaloga super-plavalcev

Skrivnost neverjetnih uspehov ameriških plavalcev je v množici mladincev in mladink, ki se aktivno ukvarjajo s plavanjem, v velikih številnih trenerjev, v velikanskem številu odkritih in pokritih bazenov in v zelo dobro organiziranem sistemu tekmovalnosti.

Toda rekordov, do katere vsako leto pride ob priliki mednarodnega tekmovalstva v Santi Clari in na državnem prvenstvu, je odraz velikega pritiska mlajših sil, ki se na tisoče in tisoče borijo s časi v mladinskih in skoraj otroških kategorijah.

Rezultati, ki bodo prihodnje leto izbrislali sedanje rekorde, ne bodo predstavljali nobenega presenečenja. Sedanjí mladinski rod (od 11 do 14 let) je na primer že na debelo popravil vse case dosežene od velikih Spitzza, Burtona, Kinsella in drugih pri 14 letih.

Pravo revijo mladinskega plavanja so Američani prikazali konec avgusta v National Cityju v Kaliforniji ob priliki «National Junior Olympics Championships», ki ni uradno državno prvenstvo, praktično pa so na njem skoraj vsi najmočnejši mladi plavalci in plavalke iz vseh ZDA. Program tega tekmovalstva je tudi precej omejen. Plava se samo 100 metrov za vsako vrsto plavanja in še 200 metrov mešano, v vsaki panogi pa lahko nastopi samo en predstavnik za vsako zvezno državo. Letos so v starejši kategoriji (13 in 14 let) popravili 6 od 10 rekordov, v nižji kategoriji (12 in 11 let) pa so bili popravljani prav vsi možni rekord.

Tehnično najboljši dosežek je bil zabeležen na progi 100 m prosto za dekleta ali deklice. 12-letna Lianne Sexton iz Kalifornije je progo preplavala v 1'2"8, čas, ki je še danes v Evropi dosegljiv le za malo plavalk. Ta plavalka izhaja iz mladega kluba Philips '66 iz Long Beacha, ki pod vodstvom znamenitega trenerja Dona Gambrellia že resno ogroža premoč legendarne Sante Clare. V kategoriji 12 let so bili med deklicami doseženi še takšni časi: 100 m delfin 1'11"5 (Billie Yoshino), 100 m hrbtno 1'21"5 (Melissa Belote), 100 m prsno 1'22"7 (Lorise Porter), 200 m mešano 2'37"1 (Carol Rusis). Te čase, ki so jih dosegli največ 12-letne deklice ni treba niti komentirati.

V starejši ženski kategoriji (13 do 14 let) je bilo rekordov manj iz zelo luksuznega razloga. Nekateri 13- ali 14-letne deklice so namreč že tako dobre, da lahko enakovredno nastopajo v članski konkurenci in jim torej ni do lahkih zmag med slabšimi plavalkami.

Med fanti je bila značilna velika izenačenost med prvimi. Ken Marten je tako zmagal na progi 100 m delfin, naslednjih pet plavalcev pa je doseglo čase pod 1'3". Med premagalnimi sta 13-letni Buzz Stagg in 14-letni Allen Poucher v drugi priložnosti 200 m delfin preplavala že v 2'17".

Za mnoge plavalce so bile proge na tem mladinskem prvenstvu odločno prekratke in niso mogli priti do izraza. Med takimi plavalci je treba omeniti 14-letnega Keitha Favreutja, ki je 400 m mešano že premagal v 4'58". Odličen je ta plavec tudi na 200 m mešano z 2'20"7, nekoliko boljši od njega pa je Jim Gill (2'20"3).

Velik talent se skriva za predstavnikom Illinoisa Tomom Beyerjem. Na prvenstvu je zmagal na progi 100 m prosto v času 56"6, ta čas pa pomeni kaj malo v primerjavi z njegovimi dosežki na daljših progah: 4'27"5 na 400 m in 17'19"3 na 1500 m!

Ker niso bili dovolj hitri na 100 m se za prvenstvo niso mogli kvalificirati drugi odlični tekmovalci. Mino Duccini (14 let, iz Kalifornije) je na primer 1500 m že preplaval v 17'18"2, Gary Planter iz Filadelfije pa ima tudi dva odlič-

na osebna rekorda: 2'37" na 200 in 4'24"2 na 400 m prosto. Res se ni treba bati, da bodo Schollander, Burton, Hickcox, Hall in mnogi mnogi drugi ostali brez naslednikov!

Za orientacijo naj povemo še, da so bili na letošnjem evropskem prvenstvu za mladince na Dunaju doseženi le nekateri boljši rezultati od ameriških, na Dunaju pa so večina nastopili 15-letniki. Prednost Američanov je tudi v tem, da imajo za vsako panogo po 5 do 10 enakovrednih plavalcev, medtem ko vsa Evropa spravi skupje dva ali tri.

Nogomet
Finalne članov na stadionu «1. maja» v Trstu
09.00 Mladost — Kontovel za 3. mesto
11.00 SŽD — Kras za 1. mesto

Košarka
Na Opčinah
09.00 Sokol — Cankar B 2E
10.00 Polet B — Lonjer NI
12.00 Polet A — Barkovlje NI
14.00 finale za 3. mesto
15.30 finale za 1. mesto

JUTRI
Košarka
Na Padričah
19.30 Polet — Cankar A 2E
Badminton
21.00 v Trstu, stadion «1. maj»
Zaključni del turnirja

V TOREK
Začetek strelskega tekmovalstva

GOSTIŠČE PRI ODDIHU

SOLKAN SKALNISKA 10 (Nova Gorica)
Vam nudi dobro pripravljene domače in tuje specialitete. Sprejemamo naročila za slavnostne pojedine (poroke, skupinske izlete, rojstne dneve itd.)
Konkurenčne cene

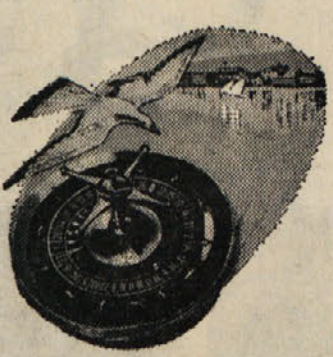
kdor ponudi DONAT ponudi zdravje

DONAT — po vsebini in količini mineralnih soli edinstvena zdravilna voda, ki zdravi obolenja želca, jeter, želodca in presnove. ZDRAVILISČE ROGASKA SLATINA — 300 let

ZDRAVILISČE ROGASKA SLATINA

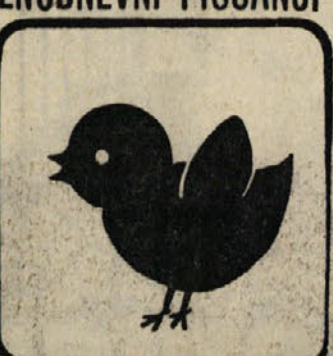
Hotel in Motel
«GRAD OTOČEC»
OTOČEC
ob Krki - Tel. 068/21512-21321
Grad Otočec prenovljen, vse sobe opremljene s stilnim pohištvom Ludvika XV in XVIII. Priznana mednarodna in narodna restavracija

ROULETTE - BACCARA
CHEMIN DE FER

OPATIJA
Jugoslavija

ENODNEVNI PIŠČANCI

Restavracija Marinella
Trst, V.le Miramare 323 v bližini miramarskega dvorca, tel. 410986
Nudimo gostom vse ribje specialitete. Za slavnostna kosila obletnice, poroke, krste, birne ter skupinam, dajemo izredni popust. Vsak večer godba s plesom.

PARK HOTEL GORICA
NOVA GORICA - Tel. 21-442, 21-462
s svojimi obrati: restavracija, kavarno
Prvorazredna kuhinja - Ples vsak večer ★ gostilna «Zvezda» telefon 21-239
razen torka in barski program

RESTAVRACIJA LIPA Sempeter pri Novi Gorici
ima vedno na razpolago izbrane jedi s domačimi specialitetami, pristen kraški pršut in salame ter izbrana domača vipavska in briška vina
SPREJEMAJO SE NAROČILA ZA SKUPINSKA SLAVNOSTNA KOSILA

Obiščite
POSTOJSKO JAMO
Obiski vsak dan ob 8.30, 10.30, 13.30, 16., 18.

Hotel «Grad Mokrice»
ob avto cesti
Ljubljana - Zagreb
32 komfortnih sob-restavracija — Angleski park — Gostom na voljo jahalni konji — dvorvprega s kočijo — Dnevno glasba s plesom.

RESTAVRACIJA Šterk
ALBERGO (NOVA GORICA)
Raki, ribe in vse specialitete na žaru

PIRAN vas vabi
IN VAM PRIPOROČA
SVOJE TURISTIČNE USLUGE

SPLOŠNA PLOVBA PIRAN

vzdržuje s svojimi tovornimi potniškimi ladjami:
redno linijo okoli sveta, redno linijo z Južno Ameriko, redno linijo z zahodno Afriko ter nudi prevoze po vsem svetu s modernimi transportnimi ladjami od 8.000 do 18.000 ton nosilnosti.
Za vse informacije se obrnite na upravo podjetja: «SPLOŠNA PLOVBA» Piran - Zupancičeva ul. 24 in na naše agente po vsem svetu.
Telex: 34-122 Yu Plovba
34-123 Yu Plovba
Telegrami: Plovba Piran
Telefon: 73-470 do 73-477

KVALITETNO SVEŽE MESO. VSE VRSTE SVEŽE PERUTNINE. SUHOMESNATI IN MLECNI IZDELKI. PRISTNA USTEKLENICENA ISTRSKA VINA VAM NUDI

Preko svojih trgovin
na ŠKOFIJAH in v KOPRU

Hotel LEV Ljubljana
VOSNIAKOVA 1
TELEF 310-555
Telegram LEVHOTEL
Telex 31350

KATEGORIJA «A»
Sodobno opremljene sobe
Apartmaj Restavracija
Restavracijske terase Dan
cing kavarna Zabavni in
artistični program ples
na glasbo Aperiitiv bar
Razgledna terasa Terasa
za sončenje Banketne in
konferenčne iverane Či
talnica Frizerski salon
Menjalnica Taksi služba
Lasten parkirni prostor
Pristajališče za helikopte
je Boks za pse Hla
dilnica za divjačino

RESTAVRACIJA LIPA Sempeter pri Novi Gorici
ima vedno na razpolago izbrane jedi s domačimi specialitetami, pristen kraški pršut in salame ter izbrana domača vipavska in briška vina
SPREJEMAJO SE NAROČILA ZA SKUPINSKA SLAVNOSTNA KOSILA

HOTEL CENTRAL-RIVIERA PORTOROŽ
Moderne sobe, mednarodna kuhinja, «GIRL BAR» z mednarodnim programom odprti vsako noč

Hotel «SOČA» MOST NA SOČI tel. 7
Moderno urejen hotel - Pristna kuhinja s specialitetami na žaru - domača postrežba - Lep vrt - Vsak dan glasba in ples - Ribolov celo leto - Lastna čolnarna

HOTEL SLON LJUBLJANA
OTTOVA UL. 10. TEL. OD 20641 DO 20645

Hotel s modernim komfortom • Prižnana mednarodna kuhinja in narodna restavracija • Nočni bar s mednarodnim artističnim programom • Kavarna • Bistró z delikateso, eksprezom, snack barom in slaščičarno • Klubiški prostori in banketna dvorana • Aperiitivni bar

CASINO PORTOROŽ
PORTOROSE
ROULETTE
CHEMIN DE FER
BACCARÀ
V HOTELU «PALACE» PORTOROŽ
Odprto vse leto

Agroturizma Koper